

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2016

SEAN-GHRÉIGIS — ARDLEIBHÉAL

(400 marc)

DÉARDAOIN, 23 MEITHEAMH — TRÁTHNÓNA 1.30 – 4.00

1.

[50]

A. Cuir Gaeilge air seo: (40)

Ὁ δ' Ἐρμῆς Διὸς καὶ Μαίας υἱὸς ἦν, ἐν Ἀρκαδίᾳ, ποιμνῶν τε καὶ ἀγγελῶν
χώρᾳ, γεγονώς. ἔω δὲ γεννηθεὶς, μεσημβρία ἐφόρμιζεν, ἑσπέρα δὲ τοὺς
τοῦ Ἀπόλλωνος βούς ἔκλεψε. τὴν δὲ λύραν ἐποίησεν ἐκ νώτου χελώνης,
ἐπὶ τούτου τὰς ἑπτὰ χορδὰς τανύσας. τοὺς δὲ βούς ἔκλεψεν ἐπ' ὀπίσω
ἐλάσας, ὥστε τὰ ἴχνη αὐτῶν πρὸς οἶκον τρέπεσθαι δοκεῖν. πρὸς δὲ τῇ
λύρᾳ καὶ τὴν σύριγγα ἐξεύρε. καὶ μὴν τῶν θεῶν ἄγγελος ὢν τοὺς
ἀνθρώπους ἦγε τὴν ἑσχάτην εἰς Αἴδου πορείαν.

GREEK THROUGH READING

B. Freagair *ceann amháin* de na ceisteanna seo a leanas: (10)

- (i) Scríobh nóta gairid ar Háidéas.
- (ii) Scríobh nóta gairid ar Apalló.

2.

[50]

A. Cuir Gaeilge air seo: (40)

Ἄριων ἦν κιθαρωδὸς τῶν τότε οὐδενὸς ὕστερος, λαβὼν δὲ χρήματα μεγάλα
ἠθέλησεν ἀπ' Ἰταλίας εἰς Κόρινθον ἀφικέσθαι. οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ ἐπεβούλευσαν
τὸν Ἄριωνα ἐκβαλόντες ἔχειν τὰ χρήματα. οὗτος δ' ἤτησεν ἕαν ἐν τῇ σκευῇ
πάσῃ στάντα ἐν τοῖς ἑδωλίοις τὸ ἑσχάτον ἄδειν. ἐκεῖνοι δὲ μέλλοντες
ἀκούσεσθαι τοῦ ἀρίστου ἀοιδοῦ ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς πρύμνης εἰς μέσην ναῦν. ὁ
δ' Ἄριων ἐνδύς πᾶσαν τὴν σκευήν, καὶ τὴν κιθάραν λαβὼν, στὰς ἐν τοῖς
ἑδωλίοις ἦσε, τελευτώσης δὲ τῆς ὥδης ἔρριψεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλατταν,
δελφίς δ' ὑπολαβὼν ἤνεγκεν εἰς Ταίναρον.

GREEK THROUGH READING

B. Freagair *ceann amháin* de na ceisteanna seo a leanas: (10)

- (i) Inis a bhfuil ar eolas agat faoi cheoltóir nó faoi amhránaí cáiliúil ar bith eile
i miotaseolaíocht na Gréige.
- (ii) Scríobh nóta gairid ar uirlis cheoil ar bith sa tSean-Ghréig.

(*Tá dream níos líonmhaire ná na Spartaigh i dTearmápalae.*)

ἐπεὶ δὲ ὁ Ξέρξης, ὁ τῶν Πέρσων βασιλεὺς, ἔστράτευεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐφύλαττον τὴν ἐν ταῖς Θερμοπύλαις εἰσβολὴν· καὶ πρὸ τῆς μάχης εἶπε τις τῶν συμμάχων, “τοσοῦτός ἐστιν ὁ ἀριθμὸς τῶν βαρβάρων ὥστε ἀποκρύπτουσι τὸν ἥλιον τοῖς τοξεύμασιν.” τοῦτο δὲ ἀκούσας, Λακεδαιμόνιος τις, Διηνέκης ὀνόματι, εὐθὺς ἀπεκρίνατο· “ἢ οὖν μάχη ὑπὸ σκιά ἔσται καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ.”

τέλος δὲ ὁ Λεωνίδας, ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεὺς, ἐκέλευσε τοὺς Λακεδαιμονίους ἐκεῖ μένειν ὅπου ἦσαν, καὶ ἀπέπεμψε πολλοὺς τῶν συμμάχων. ἔπειτα δὲ πάντες οἱ τριακόσιοι Λακεδαιμόνιοι, ἀνδρείως φυλάττοντες τὴν εἰσβολὴν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ἐν τῇ μάχῃ ἀπέθανον.

στρατεύω: cuirim cogadh ar. εἰσβολή: bearnas, mám. σύμμαχος: comhghuaillí. ἀριθμός: uimhir, líon. ἀποκρύπτω: folaim, cuirim i bhfolach. τόξευμα: saighead. σκιά: scáth. ἔσται: “a bheidh”. ὅπου: san áit. τριακόσιοι: trí chéad.

4. Léigh an sliocht seo thíos agus ansin freagair **sé cinn ar bith** de na ceisteanna ina dhiaidh: [80]

(*Nuair a fhágann Odaiséas slán ag Kalypso, tugann sé aghaidh ar an gcontúirt ar muir.*)

ὁ Ὀδυσσεὺς ἔπλευσε πρὸς καλὴν νῆσον· ἐν δὲ τῇ νήσῳ ὤκει νύμφη, Καλυψὼ ὀνόματι. ἑπτὰ μὲν οὖν ἐνιαυτούς ὁ Ὀδυσσεὺς ἔμενεν ἐν τῇ τῆς Καλυψοῦς νήσῳ, αἰεὶ δὲ ἤθελεν οἴκαδε ἐλθεῖν.

τέλος δὲ ἡ Ἀθηνᾶ ἔπεισε τὸν Δία λύειν τὸν Ὀδυσσεῶ καὶ πέμπειν αὐτὸν οἴκαδε. ὁ οὖν Ζεὺς ἔπεμψε τὸν Ἑρμῆν πρὸς τὴν Καλυψὼ καὶ ἐκέλευσε αὐτὴν πέμπειν τὸν Ὀδυσσεῶ οἴκαδε.

ὁ οὖν Ὀδυσσεὺς ἐποίησε σχεδίαν· ἡ δὲ Καλυψὼ ἔδωκεν αὐτῷ σῖτον καὶ οἶνον καὶ ὕδωρ. μαχρὸν οὖν χρόνον ἔπλει· ἀλλὰ ἐπεὶ ὁ Ποσειδῶν εἶδε τὸν Ὀδυσσεῶ, διέφθειρε τὴν σχεδίαν. οὐ μέντοι ἀπέθανεν ὁ Ὀδυσσεὺς, ἀλλὰ ἔνευσε πρὸς τὴν τῶν Φαιήκων γῆν.

νύμφη: nimfeach. ἐνιαυτός: bliain. σχεδία: rafta. διαφθείρω: scriosaim, loitim. νέω: snámhaim. οἱ Φαίηκες: Muintir Phaeacia.

- Cá háit ar sheol Odaiséas ag tús an tsleachta? Cé air/uirthi/orthu a bhí cónaí ann?
- Cé mhéad bliain a d’fhan Odaiséas ansin? Cad a theastaigh uaidh riamh a dhéanamh?
- Cad a d’áitigh Aitéine ar Shéas a dhéanamh? Cén chaoi a ndearna Séas é seo?
- Cad a rinne Odaiséas? Ainmnigh **trí** rud a thug Cailiopsó dó.
- Cad a rinne Poiséadón nuair a chonaic sé Odaiséas? Cad a rinne Odaiséas ansin?
- Scríobh an Chéad Phearsa, Uimhir Uatha, Aimsir Láithreach de **dhá cheann** de na briathra seo a leanas:
ἔμενεν, ἤθελεν, πέμπειν, ἐκέλευσε.
- Scríobh an Tuiseal Ginideach, Uimhir Uatha de **dhá cheann** de na hainmfhocail seo:
νήσος, σχεδία, ὕδωρ, ἀνὴρ.
- Is ó dhá fhocal Gréigise a thagann an focal Béarla **monolith**. Cad iad na focail sin agus cad a chiallaíonn gach focal Gréigise?

5. Cuir Gréigis orthu seo: [80]
- (a) Scaoil an fear na daimh saor agus chuir sé an sclábhaí abhaile. (16)
 - (b) Mháirseáil na saighdiúirí ar an gcathair ach níor ionsaigh siad í. (16)
 - (c) Tá sé ar intinn ag na buachaillí dul chuig an teach agus dinnéar a ithe. (16)
 - (d) Dúirt an máistir go raibh na sclábhaithe ag obair ar feadh tamaill fhada. (16)
 - (e) Is gá don bhean an buachaill a chur go dtí an tobar. (16)
- ionsaím: προσβάλλω (+Tuisseal Tabharthach).

6. Freagair *ceann amháin* díobh seo a leanas: [30]
- (a) Tabhair breac-chuntas ar chath Mharatóin. Ná déan dearmad a lua i do fhreagra dáta an chatha, na rannpháirtithe, na ceannairí, cúrsa an chatha, agus an toradh.
 - (b) Scríobh ar ghníomhréim Theimisticléis.

7. Freagair *ceann amháin* díobh seo a leanas: [30]
- (a) Ainmnigh *trí cinn ar bith* de na laochra nó na banlaochra seo a leanas:
 - (i) Ba é an laoch ba mhó é de chuid na Traí.
 - (ii) Mharaigh sé Meadúsa, an Ghorgain.
 - (iii) D’fhan sí ar Ithaca go bhfillfeadh a fear céile ón Traí.
 - (iv) Chabhraigh sí le hIasón Lomra an Óir a aimsiú.

Scríobh paragraf gearr ar *cheann amháin ar bith* de na laochra nó na banlaochra a d’ainmnigh tú.

- (b) Scríobh a bhfuil ar eolas agat faoin sclábhaíocht sa tSean-Ghréig.